

Спеціалізованій вченій раді Д 26.853.01
Державної навчально-наукової
установи
«Академія фінансового управління»

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата економічних наук, старшого викладача кафедри фінансового менеджменту та страхування Федорович І.М. на дисертаційну роботу Босенка О.С. “Управління державним та гарантованим державою боргом як складова євроінтеграційного процесу України”, на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дослідження

Боргові зобов'язання, які стосуються сфери державного і гарантованого державою боргу, є органічною складовою фінансових систем переважної більшості країн світу. За своєю економічною сутністю державний борг визначає економічні відносини держави як позичальника з її кредиторами щодо перерозподілу частини вартості валового внутрішнього продукту на умовах строковості, платності та повернення. На сьогодні, питання управління державним та гарантованим державою в Україні залишається досить актуальним, оскільки на обслуговування та погашення боргу спрямовуються значні видатки державного бюджету. Сума боргових запозичень в цілому щодо ВВП декілька років поспіль перевищує граничний рівень в 60%, що свідчить про доцільність розробки механізму ефективного управління в умовах утримання боргової безпеки.

Зазначене підтверджує актуальність дисертаційної роботи та її науково-практичну цінність.

07/308
19
20.09

Зв'язок роботи з науковими планами і темами

Дисертаційну роботу виконано в рамках науково-дослідної теми ДННУ «Академія фінансового управління» в межах комплексної теми «Формування стратегії управління державним боргом. Обґрунтування складових механізму, забезпечення боргової стійкості в середньо- та довгостроковій перспективі» (номер державної реєстрації 0115U000945).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Босенка О.С. підтверджується логічним та послідовним викладенням матеріалу. Для наукових положень дисертації характерний достатній рівень обґрунтованості за рахунок: всебічного аналізу значної кількості науково-практичних праць провідних учених та практиків з питань реалізації боргової політики; визнання практичних аспектів механізму управління державним та гарантованим державою боргом в Україні та зарубіжних країнах; обґрунтування напрямів удосконалення управління державним та гарантованим державою боргом у контексті використання світової практики та узагальнення доробок провідних вчених.

Головним результатом дослідження є обґрунтування удосконаленого підходу до підвищення ефективності управління державним і гарантованим державою боргом за рахунок комплексної оцінки ризиків боргоутворення з використанням інструментарію побудови «теплової матриці». Заслужують на увагу наукові розробки автора стосовно можливостей нівелювання ризику рефінансування за рахунок впливу процесів приватизації та капіталізації державних банківських установ.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи науково обґрунтовані і достовірні, а також характеризуються достатнім рівнем обґрунтованості положень наукової новизни, що забезпечується використанням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів наукового

пізнання, зокрема: діалектичного пізнання (для вивчення економічної сутності державного та гарантованого державою боргу); аналізу й синтезу, індукції й дедукції (для обґрунтування переваг середньострокової боргової політики); історико-логічного та порівняльного аналізу (з метою дослідження історичних етапів становлення вітчизняної державної боргової політики); економетричне моделювання (для обґрунтування рівня впливу різних видів боргових ризиків на зміну боргового навантаження в середньостроковому періоді); кореляційно-регресійного аналізу і економічного прогнозування (для прогнозування макроекономічних та фіскальних індикаторів до 2022 року).

Інформаційною основою дисертаційного дослідження є законодавчі й нормативні акти України щодо бюджету та державного боргу, матеріали Міністерства фінансів України, Рахункової палати України, Державної служби статистики України, Національного банку України, Світового банку, МВФ.

Мета дисертаційної роботи відповідає обраній темі роботи. Об'єкт і предмет дослідження визначено вірно. Зміст сформульованих наукових завдань структурно-логічно узгоджений, їх кількість є достатньою для розкриття обраної теми дисертації і вирішення поставленої мети. Поставлені завдання дослідження автором були в цілому вирішені.

Отримані автором в процесі роботи наукові результати – цінні і новаторські, оскільки є конструктивними за своїм характером і мають досить високий для робіт рівня дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук рівень наукової новизни. Висновки дисертанта характеризують його глибоке знання матеріалу, високий рівень наукової підготовки, уміння аргументовано і результативно використати наукові методи дослідження з метою отримання науково і практично цінного результату.

Ступінь новизни наукових положень дисертації

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в подальшому розвитку теоретичних і методичних основ вдосконалення управління державним та гарантованим державою боргом в Україні, як складова євроінтеграційного процесу. Наукові положення у сукупності дають змогу вирішити важливу проблему – удосконалення комплексного підходу щодо аналізу та оцінки індикаторів державного та гарантованого державною боргу з метою зменшення боргового навантаження в Україні.

Серед вагомих здобутків і результатів дисертаційної роботи Босенка О.С., що характеризують наукову новизну, варто виділити:

– теоретико-методологічний аналіз напрямів еволюції світової фінансової думки у сфері управління боргом для країн, що розвиваються (стор. 48–64);

– компаративний аналіз зарубіжного досвіду країн-членів Європейського Союзу в управлінні державним боргом, зокрема досвіду боргового управління нових країн-членів Європейського Союзу, який є актуальним для України. На основі статистичних показників обґрунтовано, що зазначені країни при реалізації стратегії управління державним боргом ефективно здійснили перехід до боргового управління на основі положень концепції боргової стійкості, що дало їм змогу суттєво покращити основні боргові індикатори (стор. 64–82);

– підхід до підвищення ефективності та узгодження управління державним і гарантованим державою боргом відповідно до концепції розробленої МВФ, проведення комплексної оцінки ризиків боргоутворення, зокрема з урахуванням впливу процесів приватизації та капіталізації державних банківських установ (стор. 194–216);

– підхід до оцінювання впливу комплексних боргових ризиків, їх рейтингування з метою врахування при формуванні Середньострокової стратегії управління державним боргом Міністерства фінансів України. Реалізація підходу дасть змогу системно аналізувати та враховувати

боргоутворюючі впливи, наблизити систему аналізу прийняття управлінських рішень та управління боргом до європейських стандартів (стор. 190–212);

– обґрунтування змін стосовно норми нижньої межі залучень ОВДП первинними дилерами, зареєстрованих та діючих на внутрішньому фінансовому ринку України в рамках виконання завдань держави із залучення фінансових ресурсів до державного бюджету (стор. 217–219).

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Результати дисертаційної роботи повністю відображені у наукових публікаціях Босенка О.С., зокрема: у 1 колективній монографії, 7 статтях та 5 публікаціях по матеріалах науково-практичних конференцій загальним обсягом 4,4 друк. арк.

Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідає вимогам, які висуваються до кандидатських дисертаційних робіт.

Опубліковані праці повністю відображають основний зміст дисертації і одержані автором результати.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, встановленим до кандидатських дисертацій. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів і висновків, викладених на 272 сторінках машинописного тексту. Робота містить 33 рисунки, 22 таблиці, 2 додатки. Список використаних джерел включає 105 найменувань.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.

Теоретичне і практичне значення отриманих результатів

Теоретична цінність дисертації та отриманих результатів визначається внеском автора у розробку нових теоретичних положень щодо визначення напрямів управління державним та гарантованим державою боргом як складовою євроінтеграційного процесу в Україні.

Практичне значення роботи Босенка О.С. полягає в тому, що основні висновки та рекомендації знайшли своє впровадження у практичній діяльності органів державного управління та навчально-наукових установах, зокрема практичне значення результатів роботи полягає у розробці пропозицій і рекомендацій щодо удосконалення управління державним та гарантованим державою боргом в Україні. Рекомендації, методологічні підходи, методичний інструментарій застосувалися при підготовці документів аналітичного, прогностичного концептуального і програмного характеру, спрямованих на вирішення проблем щодо управління державним боргом.

Висновки та пропозиції дисертаційної роботи були використані: ДНУ «Академія фінансового управління» (довідка № 77021-09/57 від 20.02.2019 р.); Київським національним економічним університетом імені Вадима Гетьмана (довідка б/н від 27.02.2019 р.); Міністерством фінансів України (довідка б/н від 03.04.2019 р.).

Дискусійні положення та зауваження по змісту дисертаційної роботи

Оцінюючи в цілому позитивно достатньо високий рівень розробки науково-методичних положень, практичних рекомендацій, обґрунтованість наукових висновків та пропозицій дисертанта Босенка О.С., слід виділити певні зауваження та дискусійні елементи в оцінці дисертаційного дослідження:

1. На сторінках 66-71 та 84-85 дисертації, автором розкривається зміст оцінювання ризиків боргоутворення в кількох європейських країнах, яке використовується фахівцями Міжнародного валютного фонду. Проте дисертант не робить комплексної порівняльної оцінки ризиків у досліджуваних ним країнах. Таким чином, не цілком зрозумілою є загальна картина причинно-наслідкових зв'язків, незрозуміло чому домінують ті чи інші боргоутворюючі фактори, який загальний вплив вони справляють на формування боргу та в якій мірі.

2. На сторінці 211 дисертації, автор представляє боргову «теплову матрицю» для України, яка враховує в інтегрованому вигляді основні боргоутворюючі чинники. Проте в дисертації не достатньо чітко обґрунтовується сам вибір методики Міжнародного валютного фонду. На нашу думку, потребує також більш детального обґрунтування вибір сукупності макроекономічних та фіскальних індикаторів, що використовуються при оцінці боргової стійкості.

3) На сторінці 217-219 дисертації, автор вказує, що одним із завдань підвищення ефективності боргової політики, є розв'язання комплексу питань щодо діяльності первинних дилерів в Україні. Автор акцентує увагу на виникненні ризику рефінансування державного боргу внаслідок законодавчого обмеження для кожного з дилерів, який може викупити лише 3% ОВДП впродовж півріччя при тому, що в Україні таких дилерів є лише дванадцять. Дане питання не достатньо проаналізоване та досліджене. Слід було б провести аналіз динаміки викупу ОВДП первинними дилерами за 3-4 роки та дослідити тенденції відхилень в надходженнях від продажу ОВДП до державного бюджету.

Окреслені зауваження та недоліки мають рекомендаційний характер та не знижують теоретичний і практичний рівень дисертації.

Висновок по дисертації та відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота Босенка Олександра Сергійовича “Управління державним та гарантованим державою боргом як складова євроінтеграційного процесу України” є завершеним науковим дослідженням, в якому отримані нові наукові обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукову-практичну задачу подальшого удосконалення теоретичних основ і практичних положень щодо управління державним та гарантованим державою боргом в Україні в цілому, відповідно до рекомендацій МВФ, що в сукупності є суттєвим для підвищення ефективності державної соціально-економічної політики в рамках євроінтеграції.

Дисертантом отримані нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати і розроблені відповідні висновки, які дозволяють стверджувати, що автором в повній мірі вирішено поставлені в дисертації наукові задачі.

Робота актуальна, виконана на достатньому науковому рівні, має теоретичне та прикладне значення. Тема і зміст дисертаційної роботи відповідають паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит та профілю спеціалізованої вченої ради. Зміст автореферату є ідентичним змісту дисертації. Автореферат достатньою мірою висвітлює основні наукові і практичні положення дисертаційної роботи.

Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також вагомое практичне значення сформульованих положень і висновків дисертаційна робота здобувача Босенка Олександра Сергійовича “Управління державним та гарантованим державою боргом як складова євроінтеграційного процесу України”, відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 зі змінами, внесеними згідно з Постановами № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., №567 від 27.07.2016 р., які висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор – Босенко О.С. – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент,
Кандидат економічних наук,
Старший викладач кафедри
фінансового менеджменту та страхування
Тернопільського національного
економічного університету

I.M. Федорович

I.M. Федорович
Завірюю:
Зав. загальним відділом *Гарашов С.М.*